

Posudek vedoucího bakalářské práce Viktorie Pikovské - *Naznačení uměleckého trhu v kontextu on-line obchodování v éře globalizace*

Bakalářská práce Viktorie Pikovské se pokouší charakterizovat vývoj a dílčí specifika uměleckého trhu s důrazem na transformaci off-line podoby uměleckého trhu do on-line podoby, kdy se tato zásadní změna udála poměrně nedávno na přelomu 20. a 21. století. V práci je obsáhle, i když poněkud zkratkovitě zmíněn kulturně historický kontext vizuálního umění pojímaného jako chronologický sled událostí, které zákonitě navazují jedna na druhou, vytvářející tak určitý kánon dějin umění, přehlednou strukturu sloužící k orientaci čtenáře v tzv. „krajině umění“. Jednotlivé historické mezníky jsou rámcově správně zařazeny, ale při detailním zkoumání dochází u autorky tu a tam k přílišnému zjednodušení či zkrácení informace, např. Je na začátku práce velmi dobře zmíněno období pravěkého umění, ale není dostatečně rozvedena magická role vizuálního umění sloužícího k rituálním účelům primitivních společenství, a tedy funkce náboženského předmětu. Vzhledem k tématu práce se autorka soustředila zejména na období renesance, kdy je velmi pěkně zachycena emancipace umělcova genia, jeho univerzalizmus. Autorka velmi dobře uvádí, že zájem erudovaného publika v tomto historickém rámci vzrůstá i o samotný život umělec, viz. G. Vasari. V barokním období jsou zachyceny zásadní souvislosti s mocenskými mechanismy tehdejší společnosti. Záliba ve sbírání vizuálního umění primárně demonstrovala vkusové soudy sběratele, ale sekundárně umělecká sbírka sloužila především k reprezentačním účelům, šlo o demonstraci určité společenské prestiže či ideologického postoje, např. protireformačního postoje. Vkusové preference lze tak charakterizovat jako kulturně a historicky podmíněné soudy. V práci nejsou vynechána ani významná centra obchodu s uměním, jakými byly např. Antverpy 16. století či holandský Amsterdam v následujícím století. Není potlačen ani význam Velké francouzské revoluce z konce 18. století a kontext vývoje na kontinentální Evropě reprezentovaným napoleonskými válkami, kdy se těžiště uměleckého trhu přesunuje do stabilního prostředí Anglie. Centrem obchodu s uměním se stává místo nestabilní Paříže stabilní Londýn, zde vznikají prestižní aukční domy. Asi největší mírou zjednodušení dle mého soudu, trpí v chronologické části práce období avantgardních uměleckých směrů nastupujících od konce 19. století, které reprezentují velmi dynamický vývoj. Povaha vizuálního umění se podobně jako celá společnost dramaticky mění. Podrobněji je zmíněn až vývoj v meziválečné Evropě v kontextu ekonomické krize. V práci nalezneme pouze povrchní zmínku o amerických investicích do vizuálního umění v tomto období. Mám na mysli fascinaci amerických sběratelů evropským uměním. Je dobře známo, že právě v meziválečném období, v době kdy se evropský kontinent dostával do turbulentních situací, docházelo právě v Americe k budování nových sbírek současného umění, zakládání galerií či muzeí umění, uměleckých škol, k čemuž zásadně přispěla i vlna emigrace z Evropy utíkající před nástupem totalitních režimů a válečným konfliktem. Jako neméně problematické vidím na kulturně-historickém exkurzu i velmi povrchní zachycení období po druhé světové válce, fakt bipolárního světa symbolizovaný existencí železné opony. Z tohoto vývoje nutně vyplývají omezení či přímo potlačení tržních principů pro země střední a východní Evropy. V tomto historickém vývoji leží „klíč“ k pochopení současného vztahu veřejnosti v českém kontextu k vizuálnímu umění, kdy můžeme hovořit o takových kategoriích, jako je např. vizuální gramotnost - schopnost porozumět současnému umění,

vzorci trávení volného času či fungování institucionálního rámce. V práci je tato lokální problematika pouze naznačena, což je škoda. Oproti mé předchozí kritice je ovšem velmi pěkně, řekl bych, že výborně v druhé části práce popsána úloha uměleckého trhu a jeho jednotliví aktéři. Je pochopen liberální princip tržního prostředí, umělecké dílo je vnímáno optikou trhu jako určitý druh originálního produktu s jeho tržní cenou. Viktorie Pikovská si je vědomá, že v liberálním tržním prostředí jsou neméně důležitou součástí obchodu s uměním informace, mnohdy lze hovořit o problematické predikci ceny uměleckého díla, o nepřehlednosti či informační asymetrii. V práci je správně zmíněno, že problematika oceňování uměleckých děl je velmi komplikovaný proces související s určením hodnoty uměleckého díla obecně. Velmi dobře je také zachyceno základní rozdělení subjektů a institucionální rámec uměleckého trhu dle přirozené liberální nabídky a poptávky, kde je možné vysledovat řadu trendů. Kupující sběratelé vnímají vizuální umění nejen z hlediska estetické libosti, ale také jako dobrou investici. V práci je správně zachyceno, že mezi autorem a sběratelem je řada dalších subjektů, ať už jsou to přímo zprostředkovatelé jakými jsou, např. galerie, aukční domy či kurátoři. Je také dobře popsán institucionální rámec definující a konzervující určité hodnoty, což jsou např. muzea umění, vzdělávací instituce a v neposlední řadě také media. Neméně správně je popsán i vývoj internetu ve smyslu demokratického media, které do jisté míry oslabuje roli zprostředkovatelů, tedy institucionálního rámce či osoby kurátora, fungujících jako mezičlánek mezi kupcem a umělcem. S rozvojem internetu je možné obchodovat s uměleckými díly bez zprostředkovatelů. K tomuto stavu zejména v poslední době přispívá popularita sociálních sítí. Autorka se v práci také soustředí na zachycení nástupu globalizace a jejího vlivu na umělecký trh, kdy je zdůrazněn rozměr mezinárodního obchodu a růst objemu obchodních transakcí. Tento vývoj sebou přináší na jedné straně tendenci k pořádání uměleckých veletrhů a výstavních přehlídek typu bienále, na straně druhé pak provozování virtuálních galerijních projektů, tzv. on-line galerií, které reprezentují pojetí vizuálního umění šířené prostřednictvím dostupného internetu. Výhodou galerijních projektů založených pouze na on-line prezentaci jsou především jejich levný a nepřetržitý provoz prostřednictvím internetu, což se zdá být zajímavé především v kontextu globální ekonomické krize z roku 2008, která relativizovala i oblast managementu umění. Autorka si ovšem dostatečně neuvědomuje určitá rizika spojená s přístupem preferujícím při prezentaci vizuálního umění pouze druh on-line provozu galerie, v bezbřehém informačním labyrintu virtuálních informací se zákonitě ztrácí autenticita uměleckého díla. Je pravdou, že i konzervativní muzea umění nechávají prostřednictvím web kamer nahlédnout do svých expozic, je jistě aktuální fenomén digitalizace muzejních sbírek či on-line prohlídky. Dnes prostřednictvím internetu je opravdu možné prohlédnout z pohodlí svého domova sbírku moderního umění umístěnou na druhém konci světa, ale je velkou otázkou současnosti, jestli tento druh recepce uměleckého díla stačí? Jestli nemizí neopakovatelný zážitek diváka odehrávající se v konkrétním prostoru galerie, kde je umělecké dílo zcela fyzicky přítomno. Autentickou recepci uměleckého díla v konkrétním prostoru nelze nahradit pouze webovou prezentací, právě proto, že o vizuálním umění v 21. století lze uvažovat spíše jako o kontextu, neměl by se nikdy úplně vytratit prožitek sám, tedy určité „tady a teď“ bez rušivého vlivu současných virtuálních medií. V závěrečné části práce je zmíněn praktický pokus o vytvoření projektu on-line galerie nazvané Victory art. Chvályhodná aktivita, ale po podrobnějším prostudování

vykazuje určité nedokonalosti spočívající v celkové nejasnosti záměru. Kromě základní informace, že ambicí projektu je upozornit na kvalitní středoevropské a východoevropské umělce, kterým je nutné zprostředkovat kontakt se světem, se o galerii moc podrobností nedozvíme. Chybí podrobnější informace o způsobu financování projektu? Není odtajněno, kdo je spolupracovníkem galerie ani koho zastupuje? Je také nejasné, jaká je dlouhodobá a krátkodobá vize projektu či na jaký druh vizuálního umění se galerijní projekt chce soustředit? Budování on-line galerie by mělo mít také určité zákonitosti, pokud nejde pouze o "jednorázový" studentský projekt. Na celé práci právě tento nedotažený praktický přesah považuji za nejslabší část, ale začátky bývají těžké. Nicméně z důvodů velmi komplexního uchopení jistě velmi zajímavého tématu, na kterém je možné vnímat řadu pozoruhodných rozporů reflektujících naši dynamickou současnost, kdy se autorka Viktória Pikovská pokusila popsat komplikované předivo vztahů odehrávajících se v rámci současného globalizovaného trhu s vizuálním uměním v kontextu on-line obchodování, bych práci hodnotil jako vcelku zdařilou, a to známkou dvě až tři.

V Praze 26.5. 2018 MgA. Karel Zavadil

